

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

СЕРІЯ 15

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
/ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ/

ВИПУСК 3К 1 (70) 16

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

СЕРІЯ 15
“НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
/ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ”

ВИПУСК ЗК 1 (70) 16

Київ

Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова
2016

УДК 793.322:373.1

**Костюк Ю.С. Житомирський державний університет
імені Івана Франка****ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОКАЗНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ У
БАСКЕТБОЛІ З ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ УЧНІВ П'ЯТИХ КЛАСІВ
СІЛЬСЬКИХ МАЛОКОМПЛЕКТНИХ ШКІЛ**

У статті обґрунтовано цінність баскетболу в системі фізичної культури школярів як комплексного засобу фізичного розвитку, зміцнення здоров'я, формування життєво важливих умінь і навичок, розвитку творчих здібностей і психофізіологічних якостей. Висвітлено специфічні особливості навчально-виховного процесу сільських малокомплектних шкіл. Розглядаються питання впливу психофізіологічних показників розвитку організму учнів п'ятих класів сільських малокомплектних шкіл на процес оволодіння руховими діями у баскетболі. Встановлено найбільш інформативні психофізіологічні показники для рухових умінь як у хлопців, так і у дівчат середньої школи в процесі занять баскетболом з урахуванням віку. Проведено кореляційний аналіз між даними показниками спеціальної фізичної підготовленості у баскетболі та психофізіологічними показниками досліджуваних учнів.

Ключові слова: учні, психофізіологічні показники, спеціальна фізична підготовленість, баскетбол.

Костюк Ю.С. Взаимосвязь показателей специальной физической подготовленности в баскетболе и психофизиологических особенностей учащихся пятых классов сельских малокомплектных школ. В статье обоснована ценность баскетбола в системе физической культуры школьников как комплексного средства физического развития, укрепления здоровья, формирования жизненно важных умений и навыков, развития творческих способностей и психофизиологических качеств. Освещены специфические особенности учебно-воспитательного процесса сельских малокомплектных школ. Рассматриваются вопросы влияния психофизиологических показателей развития организма учащихся пятых классов сельских малокомплектных школ на процесс овладения двигательными действиями в баскетболе. Установлены наиболее информативные

психофізіологічні показателі для двигальних умінь як у дітей, так і у дівчат середньої школи в процесі занять баскетболом з урахуванням віку. Проведено кореляційний аналіз між даними показателями спеціальної фізичної підготовленості в баскетболі та психофізіологічними показателями досліджуваних учнів.

Ключові слова: учні, психофізіологічні показателі, спеціальна фізична підготовленість, баскетбол.

Kostyuk Y.S. The Relationship of the Special Physical Training Level in Basketball with Psychophysiological Indicators of the Fifth Form Pupils at the Incomplete Secondary Rural School. In the article the value of basketball physical training system of students is proved as a means of comprehensive physical development, health promotion, formation of vital skills, the development of creative abilities and physiological characteristics. The educational specific features of the incomplete secondary rural schools are reported. The questions of psychophysiological body indicators influence of the fifth form pupils at the incomplete rural schools on the process of mastering motor actions in basketball are discussed. The most informative psychophysiological indicators for motor skills are established for both boys and girls of the secondary school in the basketball training process on the basis of age. Correlation analysis between special physical training indicators in basketball and psychophysiological indicators of studied pupils is carried out. The pedagogical testing methods of the special physical training level of the fifth form pupils living in the countryside while learning basketball are improved. Defining the psychophysiological body level of the fifth form pupils at the Incomplete Secondary Rural School allowed to ascertain the presence of heterogeneous dynamics, due to morpho-functional and mental peculiarities in children development of secondary school age.

Key words: psychophysiological indicators, special physical training level, basketball.

Постановка проблеми. Проблема якості, ефективності та стану фізичного виховання жителів сільської місцевості останнім часом є надзвичайно актуальною. Формування здорового способу життя, в першу чергу, підростаючого покоління, в сільській місцевості постає перед нами як медична, психологічна, педагогічна, соціальна проблема, тому що здоров'я має специфіку проявлятися на фізичному, психологічному, соціальному рівнях [10]. Особливого значення набуває баскетбол у системі фізичного виховання сільських школярів як комплексний засіб забезпечення та розвитку фізичного й морального здоров'я. В пошуках інноваційних підходів до організації уроків фізичної культури учнівської молоді слід відзначити ігрову діяльність на першому місці серед інтересів і вподобань учнів на уроках. Постає проблема викладання цього виду спорту в сільських малокомплектних школах у зв'язку з різновіковим і малочисельним контингентом учнів. Дослідження стану здоров'я, фізичної підготовленості та психофізіологічних показників розвитку учнів сільських малокомплектних шкіл має велике значення для практики навчання та виховання підростаючого покоління в сільській місцевості, оскільки такі дослідження дають можливість виявити проблему формування та використання нових технологій навчання в процесі фізичного виховання сільських учнів. Крім цього, виявляють зміни індивідуальних особливостей учнів під впливом фізичної культури, зокрема у формуванні мотивації, розвитку інтересу до занять фізичною культурою та спортом у сільській місцевості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Функціональні особливості розвитку організму учнів основної школи та їх вплив на ефективність ігрової діяльності у баскетболі досліджували такі вчені як: О.В. Тимошенко [11], М.В. Макаренко [7], В.І. Поляковський [9], Р.І. Бойчук [2]. За даними Л.В. Волкова [4], З.І. Кузнєцова [5], Є.В. Бондаренка [3] одним із основних завдань середнього шкільного віку є розвиток координаційних (орієнтування в просторі, швидкість перестроювання рухових дій, швидкість і точність рухових реакцій, узгодження рухів, ритм, рівновага, точність відтворення та диференціювання силових, просторових і тимчасових параметрів рухів) і кондиційних (швидкісних, силових, швидкісно-силових, витривалості та гнучкості) здібностей учнів, а також їх поєднань. Науковці В.І. Лях [6], В.М. Платонов доводять [8], що здібності до відтворення, оцінювання, вимірювання та диференціації параметрів рухів, які ґрунтуються переважно на точності та тонкості рухових відчуттів і сприйняття, є найважливішими координаційними здібностями для спортивних ігор. Підтвердженням цьому є робота Н. А. Бернштейна [1], у якій відмічається, що в шкільному віці відбувається «закладання фундаменту» для розвитку фізичних здібностей, а також надбання знань, умінь і навичок при виконанні вправ на координацію.

Мета дослідження - дослідити взаємозв'язок між спеціальною фізичною підготовленістю у баскетболі та психофізіологічними показниками учнів п'ятих класів сільських малокомплектних шкіл.

Методи дослідження - теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури, психофізіологічне тестування, педагогічне тестування рівня спеціальної фізичної підготовленості, методи математичної статистики.

Результати дослідження. Дослідження проводилось на базі Стрижівського навчально-виховного комплексу І - ІІ ст. школи - колегіума, Високопільської загальноосвітньої школи І - ІІІ ст. та Студеницької загальноосвітньої школи І - ІІІ ст. Житомирської області. В дослідженні взяли участь 29 дівчаток та 24 хлопчиків п'ятих класів. Передбачалося, що ступінь прояву кожного із досліджуваних психофізіологічних чинників є значимим та ефективним під час навчання руховим діям на заняттях з баскетболу. Аналізуючи кореляційні зв'язки між спеціальною фізичною підготовленістю та психофізіологічними показниками, встановлено, що в залежності від віку та статі дітей, показники мають певні відмінності. Так, у п'ятикласників було виявлено, що на результативність штрафних кидків впливають: реакція на рухомий об'єкт (-0,322), частота рухів (0,607), вольові якості (-0,392), швидкість переробки зорової інформації (0,431), інтенсивність уваги (-0,424) і диференціювання відстані (0,426). Передачі м'яча достовірно корелюють із простою руховою реакцією (0,347), частотою рухів (-0,456), вольовими якостями (-0,350) і відчуттям коротких часових інтервалів (0,423). На подвійний крок впливають такі показники, як складна рухова реакція (-0,294), швидкість переробки зорової

Таким чином, за допомогою даного дослідження встановлено достатню кількість зв'язків середнього ступеня сили, що дає змогу стверджувати, що в цьому віці психофізіологічні показники розвитку організму дітей мають значення для показників спеціальної фізичної підготовленості у баскетболі. Основними критеріями навчання фізичних вправ у процесі занять баскетболом є вдосконалення психофізіологічних показників, як важливого чинника формування рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей для широкого фонду поповнення рухового досвіду та систематичне використання нових видів рухових дій.

ВИСНОВКИ

1. Вивчення спеціальної фізичної підготовленості та психофізіологічних показників дало можливість встановити взаємозв'язок між цими показниками, де виявлено, що на процес навчання ігрових дій у баскетболі впливають психофізіологічні показники особистості учня, які необхідно враховувати при розучуванні окремих технічних прийомів гри.

2. На виконання технічних прийомів як у хлопчиків, так і дівчаток 5-х класів сільських малокомплектних шкіл достовірний вплив мають уміння диференціювати часові інтервали та відстань, швидкість переробки зорової інформації, проста рухова реакція, частота рухів, сила нервової системи та реакція на рухомий об'єкт ($p < 0,05$).

Враховуючи вище викладене, у подальшому плануємо розробити методику диференційованого навчання для учнів п'ятих класів засобами баскетболу з урахуванням найбільш значимих психофізіологічних показників та специфіки організації навчально-виховного процесу в сільських малокомплектних школах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернштейн Н. А. О ловкости и ее развитии / Н. А. Бернштейн. - М: Физкультура и спорт, 1991. - 228 с.
2. Бойчук Р. І. Особливості прояву здібностей до оцінки просторово-часових і динамічних параметрів рухів у школярів в процесі навчання технічних елементів спортивних ігор / Р. І. Бойчук, С. А. Бублик // Вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту. Сер.: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. - 2013. - Т. 1, вип. 112. - С. 59-62.
3. Бондаренко Е. В. Влияние двигательной активности на развитие психомоторных и познавательных способностей школьников / дисс.... канд. психол. наук / Е. В. Бондаренко. - Ставрополь, 2002. - 207 с.
4. Волков Л. В. Методика виховання фізичних здібностей учнів / Л. В. Волков. - К.: Радянська школа. 1980. - 104 с.
5. Кузнецова З.І. Критичні періоди розвитку рухових якостей школярів / З.І. Кузнецова // Фізична культура в школі. - 1975. - № 1. - С. 7-9.
6. Лях В. И. Координационные способности : диагностика и развитие : уч. пособ. / В. И. Лях. - М.: Дивизион. 2006. - 290 с.
7. Makarenko M. V. [The sign of the typological peculiarities of the HNA in the character of neurodynamical functions in the middle school age pupils but the long-lasting physical loadings] Doslidzhennya psikhofiziologichnykh funktsiy uchniv seredn'ohoshkil'noh oviku pry tryvalykh fizychnykh navantazhenyakh / M. V. Makarenko, I. O. Ivanyura, V. I. Sheyko // Fiziologichnyy zhurnal. - 2002. - T. 48, # 5. - S. 56-61.
8. Platonov V. N. [Coordination athlete and methods of its perfection] Koordinatsiya sportmena i metodika yeh osovershenstvovaniya: uchebno-metodichesko e posobie. / V. N. Platonov, M. M. Bulatova. - K.: KGIFK, 1992. - 54 s.
9. Polyakovskiy V. I. [Features methods of teaching basic techniques machinery basketball girls 10-13 years] Osoblyvosty metodyk navchannya osnovnykh pryjomiv tekhniky gry v basketboldivchatok 10-13 rokiv / V. I. Polyakovskiy, S. M. Gryczylyak, R. S. Polyakovska // Fizychny vovannya, sport i kul'turazdorov'ya u suchasnom uspil'stvi. - 2013. - # 2. - S. 51-55.
10. Potuzhnyj O. V. [Formation of preschool children a positive attitude to physical training in the conditions of the village] Formuvannya u ditej starshohodoshkil'noh oviku pozytyvnoh ostavlennya do zanyat' fizychnoy ukul'turoyu v umovax sela: dys. kand. ped. nauk.: 13.00.08 / Potuzhnyj Oleksandr Vasylovych. - Pereyaslav-Xmel'nycz'kyj: Derzh. vyshh. navch. zaklad "Pereyaslav-Xmel'nycz'kyj derzh. ped. un-timeni Grygoriya Skovorody", 2006. - 235 s.
11. Tymoshenko O. V. [The development of speed and accuracy action game girls 10-14 years old who are engaged in basketball] Rozvytok shvydkosti i tochnosti igrovykh diij u divchatok 10-14 rokiv, yakizajmayut'sya basketbолоm: dys. kand. nauk fiz. vvx. tasportu: 24.00.02 / O. V. Tymoshenko. - K., 1999. - 159 s.

